КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра природничо-математичної освіти

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації вчителів географії закладів загальної середньої освіти

«ГЕОГРАФІЯ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ: НОВІ ПІДХОДИ ТА МОЖЛИВОСТІ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри природничо-математичної освіти

(протокол № 11 від 14 вересня 2026 року)

Завідувачка кафедри Ольга ТУРИЦЯ

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол №6 від 01 жовтня 2026 року)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробник:

Зінкевич Мирослав Володимирович, старший викладач кафедри природничо-математичної освіти Комунального закладу Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»;

Напрям підвищення кваліфікації:
Реалізація Державного стандарту профільної середньої освіти педагогічними працівниками, які викладають навчальні предмети/інтегровані курси (у тому числі вибіркові освітні компоненти) у профільній школі.

Розроблено на основі типової програми: Старша школа: нові підходи та інструменти для вчителя. Наказ МОН України № 1452 від 4.11.2025 р. URL https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/mon-1452-04.11.2025.pdf

Термін дії програми: з 2027 року по 2031 рік

Рецензенти:

Турицяя Ольга Олегівна, завідувачка кафедри природничо-математичної освіти Комунального закладу Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», кандидат педагогічних наук;

Синя Ірина, завідувачка кабінету координації впровадження Нової української школи Комунального закладу Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», кандидат педагогічних наук.

©М.Зінкевич

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Актуальність створення програми підвищення кваліфікації вчителів географії закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) «Географія у профільній школі: нові підходи та можливості» зумовлена переходом старшої школи на реалізацію Державного стандарту профільної середньої освіти. Вона є відповіддю на потребу учителів географії в оволодінні сучасним навчально-методичним інструментарієм, осучасненню підходів до викладання інтегрованих курсів та географії на поглибленому рівні.

Актуальність розроблення програми полягає у потребі підготовки учителів географії до викладання географії у профільних закладах освіти та ефективного виконання вимог Державного стандарту профільної середньої освіти.

Цільова група: учителі географії закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 15 год (0,5 кредит ЄКТС)

Особливості реалізації програми

Реалізація програми передбачає залучення учителів, які викладатимуть (викладають) географію у 10-12 класах за модельними навчальними програмами «Інтегрований курс природничої освітньої галузі. Природничі науки. 10-11 класи. Основний рівень» (автори М. Зінкевич, Л. Мідак та інші) та «Географія. 10-12 класи. Поглиблений рівень» (автори С. Запотоцький та інші).

Теоретична складова освітньої програми буде реалізованою через відеолекції, вебінари. Практична складова - через практичні роботи.

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення веб-конференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних форматах за рішенням суб'єкта підвищення кваліфікації.

Самостійна робота слухачів передбачає пошук, опрацювання навчальних матеріалів відповідно до запропонованих завдань. Виконані завдання формують портфоліо, яке оцінюється. Самостійна робота здійснюється в поза навчальний час.

Контрольні заходи передбачають комплексну підсумкову роботу (тест) за завданнями з усіх модулів.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: очно-дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей вчителів географії, необхідних для організації навчання, виховання і розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та на основі Державного стандарту профільної середньої освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

- забезпечити розвиток професійних компетентностей вчителів географії закладів загальної середньої освіти;
- поглибити й розширити знання вчителів географії закладів загальної середньої освіти з теорії і практики навчання, що забезпечує якісні зміни в організації освітнього процесу та створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній шкільній системі;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей вчителів географії закладів загальної середньої освіти;
- удосконалити вміння вчителів географії закладів загальної середньої освіти відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектору розвитку.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться

Удосконалення професійних компетентностей слухачів здійснюється відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН України від 29.08.2024 року № 1225.

А2. Предметно-методична компетентність: здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти.

Г2. Організаційна компетентність: здатність організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти; організовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- знає основні компоненти змісту програм з географії та природничих наук профільної середньої освіти; розуміє можливості та способи реалізації географічної складової у профільній середній освіті;
- вміє ефективно застосовувати сучасні види діяльності при поглибленому вивченні географії; забезпечує високий рівень сформованості наскрізних вмінь.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методику роботи зі слухачами курсів. Оцінювання вербальне.

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично. На практичних заняттях — індивідуальне та фронтальне опитування, виконання завдань; на лекціях — експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Виконані практичні завдання формують портфоліо, яке оцінюється. Загальними критеріями оцінювання портфоліо є знання теоретичного матеріалу його аналіз, рівень розвитку вміння його застосувати. Портфоліо повинно містити 4 виконаних завдань, кожне з яких оцінюється 4-ма балами. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, — 16 бали. Прохідний бал — 8.

Контрольні заходи передбачають комплексну підсумкову роботу (тест) за завданнями з усіх модулів. На етапі завершення навчання передбачено підсумковий тест із 8 завдань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, — 16 бали. Прохідний бал — 12.

Умовою отримання сертифіката є оцінка за портфоліо більше 8 балів та за підсумковий тест більше 12 балів.

Для отримання сертифіката із 32 балів потрібно набрати 20 балів за портфоліо та підсумкового тесту.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: сертифікат, за умови відвідування не менше 50% авдиторних занять та успішне виконання підсумкового тесту.

Вартість: безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з 2 модулів та 4 взаємопов'язаних тем. Програмою передбачено лекційні і практичні заняття. Особливістю є аналіз та оцінка тематичних компонентів змісту модельних навчальних програм.

Самостійна робота передбачає аналіз змістової частини програми та структурування видів навчальної діяльності за групами навчальних результатів.

Підсумкові заходи передбачені до кожного модуля.

Впродовж навчання слухачі формують портфоліо, яке має містити виконані практичні завдання до кожного модуля.

Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво / сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 15 год, з них: 4 год — лекційні заняття, 8 год — практична робота, 2 год — самостійна робота, 1 год — контрольні заходи.

Назва навчальних тем	**Кількість годин**				
	Лекції	**Практичні заняття**	**Самостійна робота**	**Контрольні заходи**	**Усього**
Організаційне заняття.		2			2
МОДУЛЬ 1. Особливості організації освітнього процесу та сучасні підходи до вивчення географії у профільній середній освіті					
Тема 1.1. Особливості навчальних планів профільної середньої освіти та місце географії.	2				2
Тема 1.2. Сучасні підходи до викладання географії в 10-12 класах.		4	1		5
Разом за модулем	**2**	**4**	**1**		**7**
МОДУЛЬ 2. Сучасні педагогічні технології та види навчальної діяльності у модельних програмах 10-12 класів					
Тема 2.1. Стратегія і тактика освітнього процесу та планування видів навчальної діяльності.	2				2
Тема 2.2. Діяльнісний підхід у навчанні географії як пріоритет у розвитку життєвих навичок.		2	1		3
Разом за модулем	**2**	**2**	**1**		**5**
Підсумкова робота (тест)				**1**	**1**
Усього	**4**	**8**	**2**	**1**	**15**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Особливості організації освітнього процесу та сучасні підходи до вивчення географії у профільній середній освіті

Тема 1.1. Особливості навчальних планів профільної середньої освіти та місце географії.

Мета та компетентнісний потенціал модельної навчальної програми «Географія. 6-9 класи», розробленої авторським колективом під керівництвом С. Запотоцького. Аналіз структури програми завершального курсу шкільної географії. Базові знання. Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів.

Наступність у досягненні очікуваних результатів освітньої галузі між ланками й циклами освіти. Пов'язаність програми завершального курсу із програмами попередніх класів.

Тема 1.2. Сучасні підходи до викладання географії у 10-12 класах.

Діяльнісний, компетентнісний, особистісно орієнтований, дослідницький, рефлексивний, проблемно-ситуативний, середовищного та STEM-орієнтований підходи до навчання та стратегія їх використання при вивченні географії на поглибленому рівні та в інтегрованому курсі .

Орієнтація сучасного освітнього процесу на особистість учня. Визначення послідовності досягнення результатів навчання учнів із навчального предмета та інтегрованого курсу. Оцінка змісту нових тем програми.

Календарно-тематичне планування та навчальна програма. Вимоги до структури та змісту навчальної програми та планування. Моделі планування.

МОДУЛЬ 2. Сучасні педагогічні технології та види навчальної діяльності у модельних програмах 10-12 класів.

Тема 2.1. Стратегія і тактика освітнього процесу та планування видів навчальної діяльності.

Взаємозалежність і взаємодоповнюваність підходів у навчанні географії.

Особливості реалізації різних видів навчальної діяльності в освітньому процесі, узгодження її вимог, змісту тощо з відповідно до обраного кластеру та профілю.

Розроблення навчальних програм курсів за вибором. Академічна свобода вчителя. Академічна доброчесність.

Аналіз видів навчальної діяльності, запропонованих модельною навчальною програмою. Оптимізація навчальної програми та важливість її індивідуалізації.

Тема 2.2. Діяльнісний підхід у навчанні географії як пріоритет у розвитку життєвих навичок.

Використання педагогічних технології, які забезпечують практичну зорієнтованість навчання. Проблемне, проектне, кооперативне, глибинне навчання, їх сутність та механізм реалізації. Спільні та відмінні риси педагогічних технологій. Умови ефективного перебігу.

Види навчальної діяльності та оцінка їх ефективності для досягнення очікуваних результатів. Аналіз видів навчальної діяльності для виявлення вмінь, якими вони реалізовуються. Складання ефективної індивідуальної структури видів навчальної діяльності.

Методи, форми та прийоми навчання, які забезпечують розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості.

Оцінювання окремих груп загальних результатів. Оцінка рівня сформованості наскрізних та географічних вмінь. Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання. Орієнтири для їх конструювання.

Включення учня/учениці в навчальну діяльність як активного суб'єкта. Рефлексивність навчання.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Оцінка пропонованого змісту навчального матеріалу програми та вибір моделі планування
2. Розподіл програмних практичних робіт групами результатів навчання.
3. Визначення наскрізних вмінь, які розвиваються певними видами навчальної діяльності.
4. Індивідуалізація навчальних програм та вибір оптимальних видів навчальної діяльності.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898, зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2022 № 972. URL:https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinskashkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti

2. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII (зі змінами).
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX . Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text

4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text

5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text

6. Модельна навчальна програма «Географія. 10-12 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П., Гладковський Р.В., Пасько В.Ф., Заячук М.Д., Довгань А.І., Брайчевський Ю.С., Гільберг Т.Г., Горовий О.В., Довгань Г.Д., Зінкевич М.В., Карпюк Г.І., Кобернік С.Г., Кузишин А.В., Назаренко Т.Г., Наказненко А.Г., Нікитчук А.В., Остроух В.І., Павлишак О.Т., Савчук І.Г., Совенко В.В.). «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України». Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.05.2026 № 761.

URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2026/mnp/05/20/1-modelna-programa-geografiia-10-12-klas-grif.pdf

7. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс природничої освітньої галузі. Природничі науки. 10-11 класи. Основний рівень» (автори Зінкевич М.В., Мідак Л.Я., Горобець Л.В., Кравець І.В., Войтків Г.В., Мердух І.І., Кузишин О.В., Мозіль О.В., Лойош Г.П, Кравець В.І.). «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України». Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.06.2026 № 927.

URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2026/mnp/06/19/modelna-navcalna-programa-integrovanii-kurs-prirodnicoyi-osvitnyoyi-galuzi-10-11-klasi-osnovnii-riven-dlia-zakladiv-zagalnoyi-serednyoyi-osviti-avt-zinkevic-mv-midak-lia-gorobec-lv-kravec.pdf

8. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.11.2025 № 1452. «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації вчителів

закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт профільної середньої освіти».
URL: https://ips.ligazakon.net/document/MUS42405

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08. 2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами). URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text

10. «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників»: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08. 2019 № 800 (зі змінами).
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text

11. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851.https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text

12. Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї): Наказ МОН № 1451 від 10.10.2024 року https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-profilnoi-serednoi-osvity-akademichni-litsei

Основна література

1. Глобальна економіка : навч. посіб. / Т. В. Шталь, Ю. Б. Доброскок, О. О. Тищенко та ін. – Харків : Вид-во "Форт", 2016. – 358 с.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. посібник. 2-ге вид., переробл., доп. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 256 с. + 8 с. кол. іл.
3. Де Блій Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти / Переклад з англ., за редакцією і з співучастю О. Шаблія. – Київ: Либідь, 2004.
4. Демографічна та соціальна статистика/Населення та міграція URL:https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/
5. Дністрянський М.С. Етногеографія України: навч. посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008.
6. Дронова О.Л. Геоурбаністика: навч. посібник для вищих навч. заклад. – Київ: ВПЦ «Київський ун-т», 2014.
7. Заставний Ф. Д. Україна. Природа, населення, економіка. - Львів: Апріорі, 2011. 504 с.
8. Зубик А. І. Українська діаспора: суспільно-географічне дослідження. Львів : Простір-М, 2019. 442 с.
9. Кузик С. П. Географія світового господарства : навч. посібник / С. П. Кузик, О. І. Мамчур, І. В. Ванда. - Львів : Львівський національний уніеврситет імені Івана Франка, 2014. - 312 с.
10. Методи суспільно-географічних досліджень: навчально методичне видання / за ред. К. Мезенцева. Київ: Видавництво «Фенікс», 2021. 100 с.
11. Шарма Ручір. Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива». – К.: Наш формат, 2018, - 296 с.

Додаткова література

1. Good Times Bad Times Україна URL:https://www.youtube.com/@GoodTimesBadTimesUA
2. Всеукраїнська школа онлайн https://www.lms.e-school.net.ua
3. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія практика (друга половина XX - початок XXI ст.) : монографія / О. І. Локшина. – К.: Богданова А.М., 2009. - 404 с.
4. Проводимо успішний тренінг: НУШ у 7-9 класах у природничій галузі / автори: Р. Шаламов, Б. Завидовський, М. Сардига, С. Бабій – Київ, 2025. - 109 с.
5. Просвітницький проєкт Case Україна URL: https://www.youtube.com/@costua
6. Путівник по Всеукраїнській школі онлайн URL:https://lms.e-school.net.ua/meta_user/download/irex/guidebook-vso/vseukrainska-shkola-onlajn.pdf